

ปลูกป่า พลิกชีวิต
โดย นายเลี่ยม บุตรจันทา
บรรยายในงานนิทรรศการหมุนเวียน ๘ สถิติในดวงใจ...นิรันดร
วันที่ 11 ตุลาคม 2562

"ปลูกผัก ปลูกพืชล้มลุก พวกนี้มันต้องใช้แรง ต้องถางหญ้า ต้องหาน้ำรดผักทุกวัน ทำให้นึกไปถึงว่า ถ้าวันหนึ่งเราแก่ตัวลงจะอยู่อย่างไร เราเป็นเกษตรกร ไม่ใช่ข้าราชการ จะเอาบำนาญจากไหนมาเลี้ยงตัวเองตอนแก่ ผมเลยนึกไปถึง "ต้นไม้" ว่าเป็นสิ่งที่น่าจะตอบโจทย์บำนาญชีวิตได้"

พ่อเลี่ยม บุตรจันทา แห่งบ้านนาอีสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ถือเป็นปราชญ์เดินดินที่คนทั่วไปรู้จักจนบ้านนาอีสานได้กลายเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานของหลายหน่วยงาน แม้ในอดีตของพ่อเลี่ยมจะเคยล้มลุกคลุกคลานแต่ปัจจุบันเขาคือ "ผู้ยิ่งใหญ่" ในใจของใครหลายคน

"พ่อเลี่ยมเป็นคนบุรีรัมย์ เรียนจบศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 จบมาก็ปลูกมันสำปะหลังอยู่อย่างเดียว ตั้งแต่อายุ 15 ปีปลูกมันไม่ได้หัวมันได้แต่หัวนี้แทน สุขภาพก็แย่ ครอบครัวทะเลาะเบาะแว้ง เพราะเป็นหนี้สิน ปี 2529 จึงขายที่ดินใช้หนี้เหลือเงินหนึ่ง

แสนบาทเอามาซื้อที่ดิน 50 ไร่ และสร้างบ้านโค่นป่าเพื่อปลูกข้าวกิน พอผ่านไปประมาณหนึ่งปี ก็มีลูกคนที่สอง ภรรยาพาลูกไปหาหมอแถวเขาฉกรรจ์ ไปเห็นเขาขายข้าวโพดก็มาชวนกันปลูกข้าวโพด ปลูกได้ 2-3 ปี ก็เริ่มมีปัญหาเก๋าคกรอบครัวทะเลาะกันสุดท้ายก็เป็นหนี้ ธกส. 100,000 บาท เป็นหนี้ร้านขายเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย 50,000 บาท และเป็นหนี้ร้านค้าอีกรวมแล้ว 200,000 กว่าบาท พ่อเลี่ยมกลายเป็นคนขี้เมาประจำหมู่บ้านเพราะชอบร้องเพลงในวงเหล้าแต่ภรรยากลับมามีหนี้ ขี้หน้าดำยิ่ง ต้องเมาปีละ 365 วัน แต่โชคดีมีบุญเก่า ปี 2539 ครูที่โรงเรียน ตชด.ชวนไปสัมมนาที่อำเภอสนามชัยเขต ก็คิดแต่ว่าจะได้ไปกินเหล้านอกบ้าน พอไปเข้าจริงเหล้าขามไม่ตกถึงท้องเลย จนวันสุดท้ายผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิมมาคุยและดำให้ฟังว่า เกษตรกรโง่ ไม่รู้จักตัวเอง พ่อเลี่ยมเถียงอยู่ในใจว่า ผมรู้จักตัวเอง ผมคือนายเลี่ยม 3 วันเมา 4 วันเมา ให้เมียดำและแกบอกถ้าอยากจะรู้จักตัวเองให้ลองทำบ้านที่กข้อมูลรายจ่าย นั่นคือจุดเริ่มต้นพ่อเลี่ยม บุตรจันทา คนจน...ผู้ยิ่งใหญ่กลับมาถึงมือทำ ต้องใช้ความอดทนสูงมาก เพราะเมียจะด่าก่อน หาว่าจับผิดพออารมณ์ดีค่อยถามต่อ ทำอย่างนี้ทุกวันจนสิ้นปีและเดือนมกราคมปี 2540 เอาบัญชีมานั่งไล่เหล่กับภรรยาถือเป็นวันที่ทะเลาะกันอย่างรุนแรง เพราะมีค่าบุหรีหมื่นกว่าบาท ค่าเหล้าสองหมื่นกว่าบาท ค่าห่วย มวยตู้เล่นไฟ รวมแล้ว 60,000 กว่าบาท ส่วนของภรรยาก็เป็นค่าหมู ไก่ ฟริก ที่ใช้ทำกับข้าว 29,000 บาท และของลูกสองคน 5,000 บาท ทำให้ภรรยารู้สึกว่าจะอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้แล้ว และให้เลือก 2 ทาง คือ ไปอยู่กับเพื่อนที่กินเหล้า หรือจะเลิกเหล้า เลิกการพนัน พ่อเลี่ยมเลยกลับไปถามลูกว่า ถ้าพ่อแม่เลิกกัน ลูกจะอยู่กับ

ใครมันตอบแบบไม่คิดเลยว่าจะอยู่กับแม่ พ่อเลี้ยง รุสีกน้อยใจและหดหู่มาก จึงตัดสินใจอยู่กับ ครอบครัว แล้วจะทำอะไรกันต่อ พ่อเลี้ยงจึงใช้ ข้อมูลที่เก็บมาช่วยตัดสินใจ คือข้อมูลทำไร่ข้าวโพด ปี 2539 มีกำไร 650 บาท/ไร่/ปี รวม 30 ไร่ ได้ หนึ่งกว่าบาทยังไม่พอซื้อกิน ลองคิดค่ากินแบบถูก ๆ 15 บาท/คน/มื้อ ถ้า 4 คนก็ 60 บาท/มื้อ ใน หนึ่งปีต้องกิน 1,095 มื้อ รวมเป็น 60,000 กว่า บาท หมายถึงต้องทำไร่ข้าวโพดให้กำไรปีละ 60,000 กว่าบาท จึงตัดสินใจเลิกเลย ลองเอา รายจ่ายที่ภรรยาซื้อมาดู อันไหนทำได้ ปลูกได้ วางแผน ปฏิรูปครอบครัวใหม่เริ่มปลูกทุกอย่างที่ กิน กินทุกอย่างที่ปลูก หาบน้ำรดผัก ทำกับภรรยา สองคนเมื่อยก็มานั่งคนละฝั่งแปลงผักคุยกัน กะหนุงกะหนิงเหมือนจับกันใหม่ ๆ มันออนซอน ชีวิตจริง ๆ ไม่ขัดใจกัน เลยชวนภรรยาตั้งชื่อสวน ว่า “สวนออนซอน” ตั้งแต่ปี 2540 พ่อเลี้ยงบอก ธกส. ว่าต่อไปนี่ไม่มีเงินชำระหนี้ ไม่มี ไม้หนิ ไม้ ฉาย ปฏิเสธงานสังคม งานบวช งานแต่ง มีของมา ก็ใส่ซองไปตื่นเช้ามาก็เดิน 600 ก้าว เพื่อไปสวน ทำไปทำมากินไม่หมดเพื่อนบ้านมาขอซื้อ ทำให้พ่อ เลี้ยงเห็นทางรอด

พ่อเลี้ยงเริ่มปลูกป่าตั้งแต่ปี 2542 ทิ้งไม้ ผล ไม้ยืนต้น และไม้ใช้สอยต่างๆ ผสมกับพืชผัก หลากหลายชนิด ปัจจุบันมีเนื้อที่ป่าประมาณ 13 ไร่ มีทุกอย่างที่เรายากกิน ทำให้ไม่ต้องซื้ออะไร เพราะของกินมีทุกชนิด พ่อเลี้ยงให้ความสำคัญใน เรื่องของอาหารและยา โดยใช้หลัก ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือแบ่งชีวิตออกเป็น 3 ช่วง คือ ตอนทำได้ ตอนกินได้แต่ทำไม่ได้ และตอนที่ทำ ไม่ได้เลย เลยนึกถึงป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง คือการปลูกไม้เพื่อสร้างบ้านให้กับชีวิต ปลูกไป ปลูกมาป่าสวนออนซอนสมบูรณ์มาก พ่อเลี้ยงปลูก ต้นไม้ไว้เป็นบ้านนก 5,000 ต้น มีต้นยางนา สามารถเจาะน้ำมันยางนา ต้นมะค่าโมง ต้นมะฮอกกานี ต้นพุง เมื่พ่อเลี้ยงอายุ 72 ปีจะมีเงินเยอะมากและคิดได้ต้นละหนึ่งหมื่นบาทโดยไม่ต้องทำอะไรเลย ตอนนี้นักแย่งกัน ต้น

มะฮอกกานี อายุ 15 ปี มาแปรรูปเพื่อที่จะปูพื้น ปาร์เก้ให้กับลูกชาย ตอนนี้นักแย่งกันยกละหมื่น ตอนนั้นเราลงทุนต้นละ 5 บาท จำนวน 14 ต้น 70 บาท ป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง มีแต่ราคา ขึ้นไม่มีราคาลง ป่าที่ปลูกไม่นานก็เอามาทำพื้นได้ กิ่งไม้ก็เอามาเผาถ่าน เอาถ่านไปทำกับข้าวไม่ต้อง จ่ายค่าแก๊ส ถ่านเราก็เอาไปทำน้ำยาซักผ้า หลังจากนั้นก็ปลูกผักบนคันทนาโดยทำคันทนาให้ใหญ่ ขึ้น รอบคันทนาก็ปลูกต้นไม้สวนออนซอนมีสโลแกน ว่าสูง กลาง เตี้ย ไร่ดิน ใต้ดิน

การปลูกป่า 5 ระดับ

ประกอบด้วยต้นไม้หลากหลายชนิดพันธุ์ โดยเราสามารถจัดแบ่งตามระดับช่วงความสูงและระบบนิเวศได้ 5 ระดับ ดังนี้

1. ไม้สูง เป็นกลุ่มไม้เรือนยอดสูงสุดและอายุยืน ไม้ในระดับนี้ เช่น ตะเคียน ยางนา เต็ง รัง
2. ไม้กลาง เป็นกลุ่มต้นไม้ที่ไม่สูงนัก ไม้ในระดับนี้ ได้แก่ ไม้ผลที่เก็บกินได้ เช่น มะม่วง ขนุน มังคุด กระท้อน ใผ่ สะตอ
3. ไม้เตี้ย เป็นกลุ่มต้นไม้พันธุ์พุ่มเตี้ย ไม้ในระดับนี้ เช่น พริก มะเขือ กะเพรา ทุ้ว ผักหวานบ้าน เหลียง

4. ไม้เลื้อยเรี่ยดิน ไม้ในระดับนี้เป็นตระกูล ไม้ล้มลุกที่ทอดยอดเลื้อยได้ เช่น พริกไทย รางจืด ฟักทอง แตงกวา

5. ไม้หัวใต้ดิน ไม้หัวอยู่ใต้ดิน ไม้ในระดับนี้ คือ มัน เผือก กลอย กวาวเครือ ขิง ข่า

พอกิน

คือ การปลูกต้นไม้ที่กินได้ รวมทั้งใช้เป็นยา สมุนไพร ไม้ในกลุ่มนี้ เช่น แค มะรุม ทุเรียน สะตอ ผักหวาน ฝรั่ง แห้ว กัลยารักษาโรค ฟักข้าว ไม้ผลต่าง ๆ

พอใช้

คือ การปลูกต้นไม้ให้เป็นป่าไม้ สำหรับทำเครื่องใช้ สอยในครัวเรือน อาทิ ทำฟืน เมาถ่าน ทำงาน หัตถกรรม หรือทำน้ายาซีกล่าง ไม้ในกลุ่มนี้ เช่น มะค่าตีควาย หวาย ไม้ หมีเหม็น

พออยู่

คือ การปลูกต้นไม้ที่ใช้เนื้อไม้และไม้เชิงเศรษฐกิจ ให้เป็นป่า ไม้กลุ่มนี้เป็นไม้อายุยืนเพื่อใช้สร้างบ้าน ทำเครื่องเรือน ต้นไม้กลุ่มนี้ เช่น ตะเคียนทอง ยางนา สัก พะยูง พยอม

พอร่มเย็น

คือ ประโยชน์อย่างที่ 4 ที่เกิดจากการปลูกป่า 3 อย่าง จะช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศดินและน้ำให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ร่มรื่น และน้ำเย็นขึ้นมา

ปลูกต้นไม้สารพัดสะสมไว้ เช่น ผักเม็ก ผักสะเดา ผักมะรุม ส่วนของใช้ เช่น สบู่ แชมพู น้ายาล้างจาน หรือน้ายาซีกผ้า ก็ทำใช้เอง จากนั้นก็ทำเกษตรผสมผสาน ตามศาสตร์พระราชา ที่เน้นเรื่องการพึ่งพาตัวเองเป็นหลัก เมื่อเหลือกินก็แบ่งปัน เหลือจากแบ่งปันก็ขาย จนมีชาวบ้านมาขอซื้อผลผลิตและพืชผักต่าง ๆ จากนั้นอีก 6 ปีก็สามารถใช้หนี้ก่อนสุดท้ายได้หมด สำคัญกว่านั้นเมื่อเป็นป่า ทำให้ไม่ต้องใช้เงิน สวนออนซอนกลายเป็นป่า มีบ้านอายุให้ชีวิตอย่างน้อยคนละ 300 ต้น สร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชีวิต

"เราทำอะไรก็แล้วแต่เราต้องสรุปทเรียนสำเร็จก็ให้รู้ว่าสำเร็จเพราะอะไร หรือไม่สำเร็จก็ให้รู้ว่าไม่สำเร็จเพราะอะไร และขอยืนยันว่าจะองค์ความรู้ของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางให้กับ

ประชาชนเพราะเป็นทางรอดเป็นคำตอบสุดท้าย ความอยากรวยหรืออะไรในวันนี้ นอกจากหนี้ท่วมตัว ครอบครัวเศร้า มาร่วมกันพลิกฟื้นแผ่นดิน ท้องถิ่นเรา ที่อับเฉาให้เรืองรองผ่องนำทาง ให้รวงข้าวปลิวไสวในท้องทุ่ง ให้รอยยิ้มวันพรั่งอ้อมถ้วนหน้า เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงชีวา เราก็จะสุขประสานเสริมคนบ้านเรา"